

چون سهركرده كانى هه والگري ئيسرائيل له لايه ن حه ماسه وه هه لئه له تينران؟

نووسهران: چون پاول راسبون و نيري زيلبر

وه رگيراني له ئنگليزييه وه: پينوس

بو ماوهى دوو سال، مهناخيم گيدا (Menachem Gida) له گهل ههستيكي نيگه رانيدا سه بارهت به پيشبينى كردنى پروداوه ناخوشه كاندا ده ژيا. مهناخيم به شيك بوو له تيمىكي خو به خش كه "كيلگه يهكى سه ته لايت" (satellite farm) يان له باشورى ئيسرائيل به كار دهينا بو چاوديرى كردنى توپره كانى په يوه ندييه كانى غهزه و ميديا عه ره بيه كان و گواستنه وهى زانيارى بو سوپاي ئيسرائيل.

به لام كاتيكي چهند جاريك هوشاريان دا كه چه كدارانى هه ماس مه شقى جهنگى ورد له نزيك سنوور نه نجام ده دن، سيخوره خو به خشه كان ده ركران. مهناخيم ئاماژه ي به وه كرد كه نه فسه ريكي سه ربازي ئيسرائيلي پي گوتين: "كارى ئيوه گرنگ نييه، ئيمه پيوستمان پيتان نييه."

ئه وه ته نيا مهناخيم نه بوو، ههروه ها مايكل ميلشتاين (Michael Milstein) نه فسه رى پيشووى هه والگري سه ربازي، هاوكارانى پيشووى ئاگادار كر دبو وه وه و چهندان بابه تي له روظنامه كاندا نووسيبوو و راي گه يان دبوو كه پروانگه ي ئيسرائيل سه بارهت به هه ماس دروست نييه و به باشى كار ناكات؛ به لام كه س گرنگيه كى نه وتوى پي نه دا. ميلشتاين، كه رايوژكارى پيشووى ئيسرائيل بووه له كاروبارى فه لستين له غه زه و كه نارى روظاوا، وتى: هه موو شت زور روون بوو، هه ماس خه ريكي ئاماده كارى بوو بو جهنگ.

ته نانهت هوشاريه كانى "فه يله قى هه والگري جهنگى ئيسرائيل" (Israel's Combat Intelligence Corps) كه چاوديري سنووره كانى غه زه ده كهن، پشتگوئى خران. نوفا ميلمان (Noa Melman) سه ربازيك له هيزه كه دا، سه ره تاي نه مسال به به رپرسانى سه رووترى خو ي راگه يان دبوو، كه چه كدارانى بزوتنه وهى هه ماس مه شق ده كهن بو هيرشكرده سه ر په رزين (سياج) يكي ساخته و چهندان جار ته قانده وه يان نه نجام داوه. دواتر له چاوپيكه وتنيكى ته له فزيونيدا وتى "به لام هه مووان وهك شتيكى ئاسايى مامه له يان له گه لدا ده كرد، وهك نه وهى شتيكى روئينى بيت."

له 7 ئوكتوبه ردا هه ماس هيرشيكى ده ست پي كرد كه ته نانهت له خراپترين پيشبينيه كانى "گيدا و ميلشتاين و ميلمان" خراپتر بوو. نزيكه ي كاتژمير 6:30 خوله كى به يانى، زياتر له هه زار و 500 چه كدارى بزوتنه وهى هه ماس، له ژير په رده ي هه لمه تيكي مووشه كى گه ورده دا، په يوه ندييه سنووريه كانى ئيسرائيليان به فرؤكه ي بي فرؤكه وان تيك شكاند و به ره به سته نه منييه كانيان به بولدوزهر لا برد و به ماتورسيكل و پاراگلايده ره وه هيرشيان كرده سه ر ئيسرائيل. هه ماس سه ركه وتنى به ده ست هينا.

ئه م هيرشه باوه ر و متمانه به خزمه تگوزارييه سه ربازي و هه والگريه كانى ئيسرائيلي له ناو برد. چونكه ئه م

دەزگەيانە نەك ھەر نەيانتوانى بەدواداچوون بۇ پلانەكانى يەككە لە دوژمنە سەرەككەكانيان بكن، بەلكو چەندان ھۆشدارىيان پشتگوئۇ خست كە باس لەو دەكەن ھەماس سەقالى ئامادەكارىيە بۇ ھىرشىكى گەرە. ئىھود ئۆلمىرت، سەرۆكۆھزىرانى پىشووئى ئىسرائىل راي گەيانە، ئىسرائىل بەدەست "متمانەيەكى زۆرەو دەنالىنىت كە بوو تە ھۆى خۆبەزلانين و لەخۆرازىبوون". ھەماس ئەو كارەى لەگەل ئىمە كرد كە ئىمە بە شىوہەكى ئاسايى ئەنجامى دەدەين: خافلگىرى (ھەلكوتانەسەر)، زىرەكى، بىرکردنەوہ لە دەرەوہى چوارچىوہ و رىوشوئىنە ئاسايىيەكان.

زۆر ھۆكار بەشدار بوون لەم شكستە. لىكۆلئىنەوہەيەكى تەواو لە پىشلىكردنى داتاكان، دەتوانىت سالانىك بخايەنىت. بەلام ئەو وانانەى كە بۇ لىفئىر بوون دەبىت، لىكەوتەكەى بو تە ھۆى گرتنەبەرى ھەلمەتىكى سەربازى بۇ "لەناوبردى" ھەماس. ئىسرائىل گەيشتووتە ئەو پروايەى، ھەماس دوژمنىكە كە چىتر ناتوانىت كۆنترۆل بكرىت.

بەرپرسىكى بالاي ئىسرائىل دەلىت: "تەنانەت لە شەوى ھىرشەكەدا ھەستمان بەوہ كرد كە شتىك پروو دەدات، بەلام لىكدانەوہەكەمان ئەوہ بوو كە ئەوہ تەنبا مانۆرىكى سەربازى ئاسايى [ھەماس] بوو". ئاماژەى بەوہىش كرد: ھىزى ھەوالگرىمان بەدەست كەموكورتىيەكى بنەرەتتىيەوہ دەنالىنىت. ئەمەيش بەشىكى لەبەر ئەوہ بوو كە ھىزە ئەمنىيەكانى ئىسرائىل تواناي ھەماسيان بۇ ئەنجامدانى ئۆپەراسىونىكى وەھا بەرفراوان، بەكەم سەير كرد. ئۆپەراسىونىكى لەم شىوہە پىويستى بە ئاسايشى توندى زانىارى لە ئۆپەراسىونەكە، ھەرەھا پلاندانانى سىستەماتىك و زانىارى ورد لە دوخى ناوخۆى ئىسرائىل ھەيە، كە دەزگە ئەمنىيەكانى ئىسرائىل پىيان وا نەبوو ھەماس تواناي ئەوہى ھەبىت.

سىر ئەلىكس يۇنگەر (Sir Alex Younger) سەرۆكى پىشووئى دەزگەى ھەوالگرى دەرەوہى برىتانبا (MI6) دەلىت: "ھۆشبارى و تىگەيشتن لە بارودوخ شتىكى ناياب و سەرنچراكىشە، بەلام پى دەچىت شكستە گەرەكەى [ئىسرائىل]، شكستى خەيال (وئناكردن) بووىت، وەك ئەوہى لە 11 سىپتەمبەردا پرووى دا." ئاماژەى بەوہىش كردووہ، "ھەمىشە مەترسى ئەوہ ھەيە كە ئەوہى دەتەوئىت و ھەزت لىيە، لەگەل ئەوہى لە راستىدا ھەيە تىكەل بكەيت... و ئىسرائىل ھەستى كرد كە ھەماس ئىتر مەترسى نىيە."

ئىسرائىل رىك 50 سال لەمەوبەر پىش جەنگى يۇم كىپور دژى مىسر و سووربا ھەلەيەكى ھاوشىوہى كرد؛ ئىسرائىلىيەكان لەو كاتەدا بەھەلە پىيان وابوو كە بەھۆى ھىزى بالاي سەربازى ئىسرائىل، ولاتانى ەرەبى ھەرگىز ھىرشى ناكەنە سەر. بەلام خالىكى مئزووى لە ھىرشەكەى ئەمسالدا ھەيە، كە ئەوئىش ئەمەيە، ئىسرائىل زۆر جار بەراوردى كردووہ بە ھىرشە تىرۆرىستىيەكانى ۱۱ى ئەيلوولى ۲۰۰۱ بۇ سەر ئەمريكا.

گوتارى فەرمىى ھكومتى ئەمريكا سەبارەت بە پروداوہكانى 11 سىپتەمبەر ئاشكرائى دەكات كە ھىچ بەرپرسىكى ئەمنى، پىشبنى ئەوہى نەدەكرد كە تىرۆرىستان بە فرۆكە ھىرش بكەنە سەر بالەخانە گەرەكانى ئەمريكا؛ ھەرچەندە زۆرىك دەيانگوت رۇمانى "تۇم كلانسى" يان كە لە سالى ۱۹۹۴دا بلاو كرايەوہ، خوئندووتەوہ كە بە دىمەنىكى لەو شىوہە دەگاتە لووتكەى خوئى. لەم پىوہندىيەدا دەتوانين ئاماژە بە يادەوہرى ئافى ئىساچاروف (Avi Issacharoff) پىش ھىرشى ھەماس لە ۷ى ئۆكتۆبەر بكەين، كە يەككە لە خولقئىنەرانى زنجىرە تەلەقزىونىيە وروژئىنەرەكەى ئىسرائىل بە ناوى Fauda. ناوبراو پلانى سەرەتايى بۇ يەككە لە ئەلقەكانى ئەم زنجىرەيە رەت كردووہ، كە تىيدا چەكدارانى ھەماس ھىرش دەكەنە

سەر پەرژىنەكانى سنوور و ھېرش دەكەنە سەر ئىسرائىل و تەننەت پېي و ابوو زور نامەنتىقىيە. وا ديارە دەزگە ئەمىنيەكانى ئىسرائىللىش بە ھەمان شېوہ بىريان دەكرەوہ. ئىساچاروڤ بىرى دېتەوہ كە ئەوكات بە سىنارىوونوسەكانى گوتبوو: “ئەو دەرەتەنە چىن كە دەيان كەس، چ جاي ھەزاران كەس، بتوانن ئەم كارە بكن بەبى ئەوہى ھەوالگىرى سەربازى ئىسرائىل، يان شىن بېت [دەزگە ئاسائىشى ناوخو] پېي بزنانن؟ با بەردەوام بىن، بەلام شتىكى راستەقىنەتر بدوزىنەوہ!”

ھۆكارى دووہمى شكستى ئىسرائىل ئەوہىە كە بەرپرسىكى پوژاوايى بە “خوبەزلزانىنى تەكنەلوژى” (technological arrogance) ناوى بردووہ. باوہرپىكى كوېركوپرانە ھەيە كە تەكنەلوژىيا پېشكەوتووہكان، وەك ئەو فرۆكە بېفروكەوانانەى كە رېگە بە گوېگرتن لە غەززە دەدەن و ئەو پەرژىنەى كە ھەستەوہرى تېدايە كە دەورى كەرتى غەززە دەدات، بە بەراورد بە ھەماس كە تەكنەلوژىياى زور نزمتر و دواكەوتوتر بەكار دەھېنىت، دەبېتە ھۆكارى بالادەستى رەھاي ئىسرائىل.

بۇ چەندان سال ئەم بالادەستىيە تەكنەلوژىيە يارمەتى سوپاي ئىسرائىلى دابوو بۇ پوچەلكردنەوہى ھەموو ھەولەكانى دزەكردن بۇ ناو سنوورەكان. بەرپرسىكى دىكەى ئەمىنى پوژاوا دەلېت: “ئەمە ھەستىكى ساختەى ئاسائىشى دروست كرد.” بالادەستىيە تەكنەلوژىيە ئىسرائىلى بە مۇبايلى ئايفون بەراورد كرد و تى: كاتىك كار دەكات، شتىكى ناياب و سەرنجراكېشە، بەلام ئەگەر كار نەكات، لەناكاوتى دەگەيت كە ناتوانىت ھىچ بكەيت.

بەپېي ھەوالىكى پوژنامەى نيوپورك تايمز، يەكەى ۸۲۰۰ى ئىسرائىل كە بەرپرسىيارە لە گوېگرتن و شكاندنى كۆدەكانى ئەلىكترونى، لەم دوايىيانەدا گوېگرتن لە بېتەلە دەستىيەكانى چەكدارانى ھەماسى، كە بەكارىان دەھىنا وەستاند، بە پاساوى ئەوہى كە وتيان ئەم كارە تەنيا بەفېرودانى كاتە. مىلشتاين دەلېت: “ئېمە گىرودەى تەكنەلوژىيا، زانستى ئەلىكترونى، داتا گەورەكان و... بووين.” بەلام ھەرزانتىن و ئاسانتىن زانىارى، وەك زانىارى OpenSource چاودىرى و شوپىنپھەلگرتنى پەيوەندىيەكانى ھەماس و تەننەت گوېگرتن لە سەربازە ژنەكان كە چاودىرى سنوور دەكەن، لەبەرچاوەگىرا.

كېشەيەكى دىكە ئەوہىە كە لە كاتىكدا شېوازە پېشكەوتووہكانى چاودىرىكردنى ئىسرائىل دەتوانىت كۆگەيەك لە زانىارى تاكتىكى كوالىتېبەرز بەرھەم بەھىنىت و بۇ نمونە شوپىنى وردى مووشەكھاوېژىك دەستنىشان بكات، بەلام لە ئاشكراكردنى ستراتىژى يان نىيەت و مەبەستى سەركردايەتتى لايەنى بەرامبەر كە جىگەى تەركىزى سەرەكى زانىارىيە مروپىيەكانە، زور لاوازە. ھۆكارى سىيەمى پېشبنىنەكردنى ئىسرائىل بۇ ھېرشى ھەماس ئەوہ بوو كە ئەو گېژاوە سىياسىيەى كە بەھوى سىياسەتە ناوخوېيە مشتومراوېيەكانى “بنىامين ناتانياهو” وە دروست ببوو، ئاسائىشى نەتەوہيى لاواز كرد و تەركىزى دەزگە ھەوالگىرىيەكانى ئىسرائىلى تىك دا.

دەفئىد پېترايوس (David Petraeus) چاودىرى پېشوو سى ئاى ئەى (CIA) و جەنەرالىكى ئەمىرىكى كە فەرماندەيى ھىزى فرەنەتەوہى لە عىراق و ناتو و ھىزەكانى ئەمىرىكا لە ئەفغانستانى لە ئەستو بووہ، وتى: “تەركىزى سەرەكى شىن بېت (Shin Bet) لەسەر پەرەسەندنى توندوتىژى لە كەنارى پوژاوا بوو، كە بە شېوہيەكى بەرچاوە بووہ جىگەى ئالنگارى ئىسرائىل.” ھەماس كە لە سالى ۲۰۰۷وہ ھوكمرانى غەززەى كردووہ، سوودى لەم سەرقالكردنەنە وەرگرتووہ. ھەروہا ئەو گروپە خوئى لەگەل سىياسەتى بەھىزكردنى

دەسەلاتى ھەماس لە غەززە لەلایەن نەتانیاهوۋە ھەماھەنگ کرد، ھەک میکانیزمیک بۆ ھەمکردنەوھى پىگەى دەسەلاتى ھەلەستىن لە كەرتى رۆژاوا.

تەنانت لە كاتىكدا ھەماس خۆى بۆ جەنگ ئامادە دەكرد، ھىشتا رۆژانە لە پەيوەندىدا بوو لەگەل ھكومەتى ئىسرائىل لەسەر پرسە ئاسايىيەكانى ھەك پشكى ھەناردەكردن و مۆلەتى كرىكاران. چەند بەرپرسىكى ئىسرائىلى و نىودەولەتى پىيان وايە ئەو كرىكارانە ھاوكار بوون لە كۆكردنەوھى زانىارى، لەوانەيش نەخشەى وردى كىبوتسەكان كە دواتر لەلایەن ھەماسەو ھىرشىيان كرايە سەر. جگە لەوھىش ھەماس لە رىگەى ئەو كەنالاڤەو زانىارى نارسا (misinformation) ى گواستەو كە دەيزانى دەزگەى ھەوالگرى ئىسرائىل چاودىرى دەكات، لە كاتىكدا دانانى پلانى راستەقىنەى ھىرشەكە لەلایەن گرووپىكى بچووك لە سەركدەكانى ھەماسەو دادەنرا.

ئەو وانانەى بەرپرسانى ئەمنى ئىسرائىل لە پىشبینىنەكردنى ئەم ھىرشە فىرى بوون، دەرەنجامى كوشندەى لى دەكەوئەوھ. دەرەنجامەكەيان ئەوھىە كە ئىسرائىل چىتر ناتوانىت پشەت بە ھەوالگرى و ھىزى سەربازى خۆى بىسەستىت بۆ خۆپاراستن و رىگرىكردن و، لە برى ئەو دەبىت بە لەناوبردنى راستەوخۆى ھەرەشەكان، رىگرى لە مەترسىيەكان بكات. بەرپرسىكى بالائى ئىسرائىل وتى: “تاكە چارەسەر ئەمەيە: واز لە پشەبەستن بە زانىارى بىنين. ئىتر رىگرىكردن بەس نىيە... ئەمە پارادايمىكى نوئىيە.”

سەرچاوه:

<https://www.ft.com>